

COVID-19 | Disability | Displacement in Ukraine
a gcrf ahrc funded research project

3 березня 2022

Я пишу цей лист, щоби супроводити резюме (робочий документ) дослідницького проекту, який вивчав вплив COVID-19 на людей з інвалідністю в Україні. Ми працювали над версткою цього документа 24 лютого 2022 року. Цього дня Росія розпочала військові дії та завдала смертоносних та скоординованих ударів по цивільній та військовій інфраструктурі України з суші, повітря та моря.

Гуманітарна криза в Україні наростає з кожним днем: сотні тисяч українців перетнули кордони України у пошуках безпеки, тоді як мільйони українців залишають свої будинки рятуючись від російських бомб, ракет та куль. Крім того, повідомляється про численні та зростаючі жертви серед цивільного населення, а критично важлива цивільна інфраструктура, включаючи медичні установи, зазнає величезного навантаження або, все частіше, прямих ударів. Постачання продуктів харчування, ліків та інших предметів першої необхідності порушено по всій Україні. Численні повідомлення та свідчення очевидців про навмисні напади російських військ на житлові райони та критично важливі об'єкти інфраструктури спонукали Міжнародний кримінальний суд розпочати розслідування ймовірних військових злочинів та злочинів проти людяності, які вчиняються в Україні.

У контексті цієї катастрофи, що розгортається в Україні, вкрай важливо пам'ятати, що 15% цивільного населення, залученого в конфлікті, матимуть інвалідність. Стаття 11 Конвенції Організації Об'єднаних Націй про права людей з інвалідністю (Генеральна Асамблея ООН, 2007) вимагає від держав-учасниць вжити всіх необхідних заходів для забезпечення захисту та безпеки людей з інвалідністю у ситуаціях ризику, включаючи ситуації збройного конфлікту. Це та всі інші положення Конвенції застосовуються завжди і не можуть бути припинені під час надзвичайного стану в країні, іноземної окупації, стихійного лиха чи збройного конфлікту. Як зазначено у звіті Спеціального доповідача ООН з прав інвалідів у контексті збройного конфлікту (Генеральна Асамблея ООН, 2021), міжнародне кримінальне та гуманітарне право повністю враховує аспекти інвалідності. Крім того, Резолюція 2475 Ради Безпеки

ООН (Рада Безпеки ООН, 2019) закликає держави-члени та сторони у збройних конфліктах захищати людей з інвалідністю у конфліктних ситуаціях та забезпечувати їх доступ до правосуддя, основних послуг та безперешкодної гуманітарної допомоги. Проте, як зазначається у Доповіді, «люди з інвалідністю, як правило, непропорційно сильно страждають на збройні конфлікти. Схоже, що це не є важливою реальністю тією мірою, якою має бути» (Генеральна Асамблея ООН, 2021, параграф 47).

Ця війна вдарила по Україні, коли країна почала виходити із руйнівної пандемії COVID-19. Пандемія, як показує наше дослідження, посилила вразливість людей з інвалідністю в Україні, обмеживши їхній доступ до охорони здоров'я, соціальних послуг та транспорту. Це посилює їхню соціальну ізоляцію і підірвало їхню економічну безпеку. Пандемія підірвала стійкість та життєздатність організацій, які надають підтримку людям з інвалідністю. Спеціальний доповідач зазначає, що «не існує такого поняття, як спочатку вразлива людина, а є лише особи з інвалідністю, які перебувають у вразливому становищі» (Генеральна Асамблея ООН, 2021, параграф 16). Наше дослідження показує, що широкий спектр «уразливих ситуацій» формував життєвий досвід людей з інвалідністю в Україні до того, як COVID-19 був оголошений пандемією у березні 2020 року. Внаслідок російської військової агресії проти України у 2014 р. сотні тисяч внутрішньо переміщених осіб з інвалідністю та тих, хто потребує гуманітарної допомоги, зіткнулися з додатковим рівнем соціально-економічної вразливості, що перешкоджає їх доступу до житла, охорони здоров'я та соціальних послуг. COVID-19 та економічні та політичні реакції на пандемію збільшили як обсяг, так і масштаби таких уразливих ситуацій.

Війна, розв'язана в Україні останніми днями, перетворила ці ситуації на гуманітарну катастрофу, що лягає важким тягарем на людей з інвалідністю по всій Україні. На цьому етапі неможливо повністю задокументувати вплив війни на людей з інвалідністю; однак, згідно з наявними повідомленнями люди з інвалідністю стикаються з цілим рядом проблем, включаючи відсутність доступної та надійної інформації; порушенням або повністю припиненим доступом до медичних послуг, у тому числі до критично важливих лікарських засобів; відсутністю доступних процедур евакуації, доступних евакуаційних чи безпечних зон; підвищеним ризиком зараження COVID-19 у бомбосховищах, тощо.

Ці доленосні проблеми виникають на тлі загального погіршення становища всіх цивільних осіб, які опинилися в цій війні, включаючи обмежений доступ до їжі, води та медичного обслуговування. З кожним

днем дедалі більше людей по всій Україні стикаються з прямими атаками на цивільне населення та застосуванням зброї вибухової дії у населених пунктах.

У нинішніх умовах, коли хід цієї війни неясний і очікується найгірше, а зусиллям з надання гуманітарної допомоги перешкоджає ескалація бойових дій, організації людей з інвалідністю залишаються однією з останніх систем підтримки людей, про які вони дбали в контексті пандемії, а тепер і в контекст цієї катастрофічної війни. Вони продовжують, де і коли можуть, надавати підтримку найуразливішим особам та їхнім сім'ям. Їхні знання та досвід повинні використовуватися у всіх поточних та майбутніх зусиллях з надання допомоги, що надаються урядом України, міжнародними донорами та гуманітарними організаціями. Ці зусилля повинні висувати на перший план інвалідність та сприяти значному включенню та участі людей з інвалідністю та їхнім організаціям.

У цих складних умовах Національна асамблея людей з інвалідністю України, партнерська організація проекту, мобілізувала та реорганізувала свою діяльність для надання підтримки своїм організаціям-членам для координації та полегшення, де це можливо, зусиль щодо підтримки людей з інвалідністю по всій Україні.

Ми надаємо їх банківські реквізити нижче для перерахування грошової допомоги, і рекомендуємо стежити за їхньою сторінкою у Facebook: <https://www.facebook.com/vgonaiu>

Доктор Кирило Шарапов

Керівник проекту

Вплив COVID-19 на людей з інвалідністю в Україні (фінансується Дослідницьким фондом глобальних проблем та Радою з досліджень у галузі мистецтва та гуманітарних наук, Великобританія)

Контакти за проектом: Кирило Шарапов, k.sharapov@napier.ac.uk

Дослідницька команда:

Кирило Шарапов, Единбурзький університет Непера

Вікторія Назаренко, Національна асамблея людей з інвалідністю України

Олена Поліщук, Національна асамблея людей з інвалідністю України

Ольга Бурова, Інститут соціології, Національна академія наук України

Девід Андерсон, Единбурзький університет Непера

Сайти:

Сайт проекту: www.covidanddisability.com та <https://gtr.ukri.org/projects?ref=АН%2FV013505%2F1>

Едінбурзький університет Непера: www.napier.ac.uk

Національна асамблея людей з інвалідністю України: <https://naiu.org.ua>

Інститут соціології НАН України: <https://i-soc.com.ua/ru/index>

Використана література:

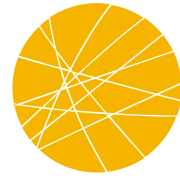
Генеральна Асамблея ООН (2007 р.), Конвенція про права людей з інвалідністю: резолюція / прийнята Генеральною Асамблеєю, 24 січня 2007 р., A/RES/61/106.

Генеральна Асамблея ООН (2021 р.), Доповідь Спеціального доповідача з прав людей з інвалідністю Джерарда Куїнна. 19 липня 2021 р., A/76/146.

Рада Безпеки ООН (2019 р.), резолюція 2475 (2019 р.) Ради Безпеки [про захист людей з інвалідністю у збройних конфліктах]. S/RES/2475(2019).

Банківські реквізити:

Для допомоги у USD	Для допомоги у EUR	Для допомоги у GBP
Ukrainian Public Association “National Assembly of People with Disabilities”	Ukrainian Public Association “National Assembly of People with Disabilities”	Ukrainian Public Association “National Assembly of People with Disabilities”
Payment should be made to the following bank account: UA 83 322313 0000026001000039141	Payment should be made to the following bank account: UA 83 322313 0000026001000039141	Payment should be made to the following bank account: UA 42 322313 0000026009000042129
Name of the bank: JOINT STOCK COMPANY «THE STATE EXPORT-IMPORT BANK OF UKRAINE»	Name of the bank: JOINT STOCK COMPANY «THE STATE EXPORT-IMPORT BANK OF UKRAINE»	Name of the bank: JOINT STOCK COMPANY «THE STATE EXPORT-IMPORT BANK OF UKRAINE»
Branch Address: 11-b Bul'varno-Kudryavs'ka street, Kyiv, 04053, Ukraine	Branch Address: 11-b Bul'varno-Kudryavs'ka street, Kyiv, 04053, Ukraine	Branch Address: 11-b Bul'varno-Kudryavs'ka street, Kyiv, 04053, Ukraine
Correspondent Bank: Citibank N. A., New York, USA	Correspondent Bank: Deutsche Bank AG, Frankfurt am Main, Germany	Correspondent Bank: Citibank N.A. London Branch, London, United Kingdom
SWIFT: CITI US 33 USD	SWIFT: DEUT DE FF EUR	SWIFT: CITI GB 2L GBP
Payment details: non-repayable financial assistance	Payment details: non-repayable financial assistance	Payment details: non-repayable financial assistance

COVID-19 | Disability | Displacement in Ukraine
a gcrf ahrc funded research project

Вплив

пандемії COVID-19 на людей
з інвалідністю в Україні

Погляд організацій осіб з інвалідністю

Робочий документ

Березень 2022 року

Arts and
Humanities
Research Council

Edinburgh Napier
UNIVERSITY

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ

Погляд організацій осіб з інвалідністю

Березень 2022 року

Робочий документ

(Цей робочий документ включено як резюме в основний звіт, який видається як окремий документ)

Автори

Кирило Шарапов, Единбурзький університет Нейпіра

Девід Андерсон, Единбурзький університет Нейпіра

Ольга Бурова, Інститут соціології НАН України

Вікторія Назаренко, Національна Асамблея людей з інвалідністю України

Олена Поліщук, Національна Асамблея людей з інвалідністю України

Ілюстрації Гевіна Беррімана www.instagram.com/gavinberriman

Цифровий ідентифікатор (DOI): <https://doi.org/10.17869/enu.2022.2849877>

Проект фінансується Радою з питань мистецтва та гуманітарних досліджень (AHRC) від імені UK Research and Innovation, яка працює в партнерстві з Багатопартнерським трастовим фондом ООН щодо захисту прав людей з інвалідністю (UNPRPD MPTF).

Цей проєкт фінансується через схему термінових грантів UKRI/AHRC GCRF, посилання на проєкт AH/V013505/1.

Керівник проєкту: доктор Кирило Шарапов

<https://orcid.org/0000-0002-5781-2953> | k.sharapov@napier.ac.uk | +44 131 455 2282

Опубліковано Единбурзьким університетом Нейпіра

Цитувати як: Шарапов К., Назаренко В., Бурова О., Поліщук О., Андерсон Д. (2022) *Вплив COVID-19 на людей з інвалідністю в Україні: Погляд організацій осіб з інвалідністю. Робочий документ*. Единбурзький університет Нейпіра. <https://doi.org/10.17869/enu.2022.2849877>

Вступ

В Україні зареєстровано 2 724 082 особи з інвалідністю. Однак реальні цифри, очевидно, вищі, адже офіційна статистика не є достовірною та не відображає реальної ситуації. Пандемія COVID-19 загострила існуючі проблеми через недостатню реакцію органів державної влади України^[1] щодо соціального та економічного благополуччя людей з інвалідністю. Станом на 1 січня 2022 р. в Україні діагностовано COVID-19 у 3 672 675 осіб, офіційно зафіксовано 96 089 смертей. Досить ймовірно, що наведена статистика неточна, а реальні цифри набагато вищі. Інформація про інфікування осіб з інвалідністю, їхнього одужання та смертність унаслідок COVID-19 не збирається.

Ситуація дедалі ускладнюється на постраждалому від конфлікту Сході України, а також для ВПО. Особливо це стосується осіб з інвалідністю, для яких вимушена зміна місця проживання зумовлює посилення існуючих проблем. Станом на липень 2021 року в Україні зареєстровано 1 473 650 ВПО, з яких 51 586 осіб з інвалідністю. Пандемія COVID-19 особливо негативно вплинула на доступність медичних, соціальних, освітніх та інших послуг, загострила існуючі проблеми, зокрема пов'язані з відсутністю житла для постраждалого населення (особливо ВПО), і поглибила зuboжіння. Блокування кордонів призвело до закриття пунктів в'їзду між контрольованими Урядом і сепаратистами районами країни, що серйозно обмежило мобільність місцевого населення.

^[1] Тут і далі посилання на «органи державної влади» та/або «органи державної влади на всіх рівнях управління» стосуються складної системи управління в Україні, яка зараз проходить процес децентралізації. Поточна система викладена [українською мовою] тут: [http:// www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/ Public_Authority.pdf](http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Public_Authority.pdf)

У контексті цього звіту «органи державної влади на всіх рівнях управління» мають означати як законодавчу, так і виконавчу гілки влади на центральному (національному), регіональному (обласному), районному рівні та на рівні громад. Під «Урядом України» треба розуміти Кабінет Міністрів України – найвищий орган державної виконавчої влади в Україні.

Недостатньо досліджено (як кількісно, так і якісно) проблеми, з якими стикаються особи з інвалідністю в Україні, особливо ті з них, які живуть у ситуації тривалого переміщення. Також бракує досліджень та інформації щодо впливу COVID-19 на цю групу населення. Відсутність реальних даних є причиною недостатньої реакції органів державної влади та органів місцевого самоврядування на окреслену ситуацію.

Мета

Дослідження підготовлено в результаті співпраці з ОЛІ в Україні, щоб задокументувати вплив пандемії COVID-19 на осіб, проблемами яких вони опікуються (включно з ВПО з інвалідністю), а також на роботу їхніх об'єднань. Це перший в Україні дослідницький проєкт, зосереджений на проблемах осіб з інвалідності в контексті COVID-19, який розроблявся та реалізувався у партнерстві з особами з інвалідністю в Україні, включно з ВПО. Дослідження проводилося в чотири етапи. Цей документ охоплює результати першого етапу, який фокусується на поглядах та позиціях ОЛІ з усієї України (крім тимчасово окупованих територій України). Другий етап проєкту передбачає опитування осіб з інвалідністю (включно з ВПО) з десяти регіонів України з найбільшою чисельністю ВПО Третій етап базується на комплексі письмових щоденників та/або аудіо/відео-свідчень, самостійно записаних ВПО з інвалідністю протягом восьми тижнів. Четвертий етап включає якісні інтерв'ю з політиками як на національному, так і на регіональному рівнях управління в Україні, проведені з метою вивчення їхніх поглядів на ключові проблеми, що впливають із цього дослідження.

Методологія

Представлене дослідження базується на організаційному опитуванні ОЛІ України. Опитування було розроблено спільно з НАІУ – парасольковою організацією, що об'єднує 126 ОЛІ, які діють на національному, регіональному та місцевому рівнях. Ці організації опікуються широким колом людей з різними порушеннями, зокрема фізичними, сенсорними, психічними та інтелектуальними.

До участі в опитуванні, яке проводилося онлайн на платформі Qualtrics^[2], було запрошено 150 організацій. За результатами отримано 108 відповідей на закриті та відкриті запитання. Закриті запитання використовувалися для отримання набору кількісних даних, а відкриті – дозволяли респондентам власними словами описати вплив пандемії COVID-19 на роботу їхньої організації та на осіб, проблемами яких вона опікується.

Описовий аналіз кількісних даних виконано за допомогою програми SPSS^[3]. Якісні дані закодовано та проаналізовано за допомогою індуктивного тематичного аналізу через програму NVIVO^[4].

Відповіді на опитування описують вплив пандемії на людей з інвалідністю в Україні та організації, які ними опікуються. Ці дві широкі теми викладені окремо нижче.

Вплив пандемії на людей з інвалідністю в Україні

Вплив на здоров'я та доступ до медичних послуг:

Ключовою проблемою, виявленою за результатами аналізу організаційного опитування, стала недоступність медичних послуг. Респонденти акцентували на загальному погіршенні здоров'я осіб з інвалідністю через довгострокові наслідки COVID-19, на загостренні хронічних захворювань через перерваний доступ до медичних послуг та на значному впливі на психологічний стан. На доступ до медичних послуг вплинуло перепрофілювання медичних закладів у заклади для хворих на COVID-19.

Виникли труднощі з доступом до відповідних послуг під час тривалого карантину, особливо для сільського населення.

^[2] Qualtrics – один із провідних міжнародних програмних засобів для проведення опитувань. Для отримання додаткової інформації див. <https://www.qualtrics.com/uk/core-xm/survey-software>

^[3] SPSS – це програмна платформа, яка пропонує розширений статистичний аналіз. Для отримання додаткової інформації див. <https://www.ibm.com/analytics/spss-statistics-software>

^[4] NVIVO – це пакет програм для якісного аналізу даних, вироблений QSR International. Для отримання додаткової інформації див. <https://www.qsrininternational.com/nvivo-qualitative-data-analysis-software/home>

Повідомлялося, що оплата лікування за власні кошти (включно з примусовими «благодійними» внесками та хабарями) та самостійне придбання лікарських засобів, які повинні надаватися безкоштовно, стали звичайною справою. Висловлювалися занепокоєння через зростання вартості лікарських засобів та труднощі з отриманням рецептів та лікарських засобів. Респонденти також описували проблеми з отриманням ЗІЗ, оплатою тестів на COVID-19 та ускладненим доступом до безкоштовного тестування.

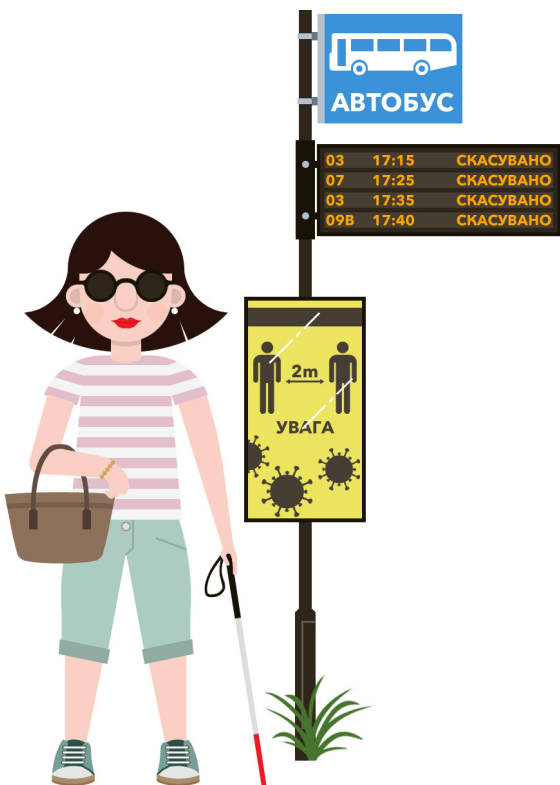
Психологічне самопочуття, психічне здоров'я та соціальна ізоляція:

Респонденти звернули увагу на ще одну актуальну проблему – посилення соціальної ізоляції осіб з інвалідністю в Україні, зумовлене обмеженням доступу або взагалі недоступністю допандемічних систем соціальної та професійної підтримки. Окрім того, йшлося про припинення або обмеження особистих контактів із родиною, друзями та опікунами. Це відбувалося в поєднанні зі зменшенням доступу до таких видів дозвілля, як парки та зони відпочинку, що особливо негативно вплинуло на дітей з інвалідністю. Можливість спілкування ускладнилася через проблеми з доступом до цифрових технологій для онлайн-контакту або через відсутність технічних засобів для осіб з порушеннями слуху. Респонденти також повідомили про посилення стигматизації людей з інвалідністю.

Обмежена мобільність:

У відповідь на збільшення кількості випадків захворюваності на COVID-19 у березні 2020 року Уряд України ввів низку обмежень на території всієї країни. Зокрема було закрито навчальні заклади,

обмежено пасажирські перевезення та масові зібрання, призупинено діяльність закладів громадського харчування, культури, торгівлі та розваг. Ці обмеження (більшість з яких було знято на момент проведення опитування у травні-червні 2021 року) мали значний вплив на можливість пересування осіб з інвалідністю, які розраховували на громадський транспорт чи допомогу від соціальних служб. Негативний вплив виявився серйознішим для сільських жителів, оскільки віддаленість магазинів, лікарень та місць

роботи робили їх повністю недоступними для осіб, які не мали приватного транспорту. Однак найбільш проблемною окреслена ситуація виявилася для тих, кому необхідно було перетнути лінію зіткнення на Сході країни, через закриття пунктів в'їзду/виїзду.

Навіть після відновлення роботи частини громадського транспорту, скорочений розклад руху та нові рекомендації щодо охорони здоров'я ускладнили користування транспортними послугами для людей з інвалідністю.

Обмежений доступ до соціальних послуг, соціальної підтримки та освіти:

Один із найбільш негативних результатів пандемії COVID-19 – підвищення рівня зuboжіння значної частини осіб з інвалідністю в Україні. Надана Урядом одноразова фінансова допомога в розмірі 1000 грн^[5] (Кабінет Міністрів України 2020а) була недостатньою для задоволення існуючих та зумовлених пандемією COVID-19 потреб осіб з інвалідністю. Водночас проблеми з фінансами означали, що деякі особи та домогосподарства не могли дозволити собі купувати основні товари або оплачувати комунальні та інші послуги.

[5] 1000 українських гривень або 29,89 фунтів стерлінгів або 34,18 євро за курсом, зафіксованим на xe.com станом на 23 квітня 2020 року

За словами респондентів, погіршення фінансової ситуації було пов'язане з триваючим впливом пандемії COVID-19 через втрату робочих місць і доходів, а також зростанням цін на продукти харчування та лікарські засоби.

Доступ до соціальних послуг ускладнювався через карантинні обмеження, зменшення обсягу відповідних послуг та неможливість доступу до недержавних мереж підтримки. Проте через цифрову бідність значна частина людей не могла отримати доступ до онлайн-порталів урядових відомств, онлайн-навчання, інформації про пандемію COVID-19 тощо.

Специфічні перешкоди та вплив пандемії на певні групи осіб з інвалідністю:

Проблеми, з якими стикаються особи з інвалідністю, пов'язані з тим, як певні стани здоров'я проявляються у взаємодії з особистими факторами та факторами навколишнього середовища. Деякі респонденти опитування підкреслили шляхи, якими пандемія COVID-19 посилила відповідні труднощі:

- a) Діти з інвалідністю або домогосподарства, де один або обоє батьків є людьми з інвалідністю, відчували непропорційну бідність та дефіцит послуг і підтримки, передбачених для дітей. Діти були схильні до впливу соціальної ізоляції на психічне самопочуття та розвиток через проблеми з доступом до онлайн-освіти та мереж підтримки.
- b) Люди похилого віку з інвалідністю мали проблеми з отриманням ТЗР (засоби особистої гігієни, індивідуального захисту тощо), з доступом до магазинів, медичних закладів, соціальних служб та місць роботи, який ускладнився. Вони стали більш зuboжilими через втрату роботи і знаходились у більш невигідному становищі для того, щоб знову знайти роботу. Також повідомлялося, що вони частіше страждали від цифрової бідності та, як наслідок, мали поганий доступ до мереж онлайн підтримки і, згодом, потрапляли в більшу соціальну ізоляцію.

- c) Люди, які живуть у сільській місцевості, відчували більші труднощі з доступом до послуг та онлайн-ресурсів.
- d) Особи з порушеннями зору зіткнулися з додатковими перешкодами, пов'язаними з перенесенням освіти та деяких соціальних послуг в онлайн, де проблема недоступних веб-сайтів суттєво загострилася. Вони також страждали через дефіцит доступної інформації про пандемію COVID-19, відсутність помічників та відповідних адаптацій у центрах зайнятості.
- e) Погіршився доступ людей із порушеннями слуху до послуг із перекладу жестовою мовою. Адаптація телепродукту для таких осіб здійснювалась у вкрай обмежених обсягах, зокрема й інформації про пандемію. Маски для обличчя створили додатковий комунікаційний бар'єр для тих, хто покладається на читання з губ.
- f) ВПО з інвалідністю продовжували відчувати проблеми з житлом, передусім із доступом до житла, пристосованого до особливих потреб осіб з інвалідністю. Бідність була поширеним явищем, пов'язаним із проблемами в пошуку роботи та в доступі до соціальних виплат. Актуалізувалися й питання неналежного доступу до охорони здоров'я, освіти та інших послуг. Це часто ускладнювалося труднощами, пов'язаними з реєстрацією як ВПО або особою з інвалідністю за відсутності особистого спілкування з відповідними структурами. Вони також відчували відсутність доступу до мереж соціальної підтримки, а ті, у кого сім'я або майно перебувають за лінією розмежування, особливо постраждали від закриття пунктів перетину під час карантину.

Вплив пандемії COVID-19 на організації осіб з інвалідністю в Україні

За результатами дослідження отримано 108 відповідей від ОЛІ. На момент публікації це – найбільше опитування, метою якого є вивчення поглядів і позицій представників руху людей з інвалідністю в Україні щодо впливу пандемії COVID-19 на їхню статутну діяльність.

Зміни режиму роботи та надання послуг:

З організацій, які мали окремий офіс, 40 % перейшли на гібридну роботу (онлайн і офлайн), а 27 % – на повністю віддалену роботу. Лише 23 % продовжували працювати як і до пандемії COVID-19. Водночас 10 % призупинили діяльність за більшістю напрямів. Майже 90 % респондентів зазначили, що вони намагалися надати своїм учасникам ІТ-обладнання та доступ до Інтернету для онлайн-роботи.

Організації також акцентували на скорочені обсягів та якості послуг, які ними могли пропонуватися, через перехід на онлайн-роботу. Деякі з респондентів продовжували спілкуватися віч-на-віч із найбільш уразливими особами, насамперед щоб доставляти пакети гуманітарної допомоги, допомагати з необхідними поїздками та доглядати за сім'єю/домашніми тваринами у випадку госпіталізації членів домогосподарства.

Інституційне фінансування:

Для багатьох організацій зростання витрат через зміну умов надання послуг та іншої додаткової підтримки особам з інвалідністю супроводжувалося зменшенням фінансування та відсутністю підтримки й комунікації з органами державної влади. Загалом аналіз відкритих коментарів засвідчив нестабільну фінансову ситуацію для багатьох організацій, низка з яких безпосередньо надає послуги особам з інвалідністю.

Ця нестабільність зумовлена відсутністю фінансування або ж його затримкою чи припиненням, недостатньою обізнаністю про наявні можливості отримання фінансування, а також відсутністю ресурсів і навичок для виконання складних адміністративних вимог щодо статутної діяльності.

Взаємодія з органами державної влади та волонтерами:

Лише 7 % організацій вказали про розвиток партнерства з органами державної влади під час пандемії COVID-19. Решта вважали, що рівень співпраці знизився, співробітництво беззмістовне (для «галочки») або неконструктивне та неефективне. Організації також зауважили, що підтримка волонтерів значною мірою зменшилася з різних причин, зокрема й через: страх зараження, вимоги стосовно соціального дистанціювання та відсутності особистого контакту, фінансові труднощі, з якими стикаються волонтери, загальну втрату мотивації, оскільки повсякденне життя стало важчим для всіх.

Позитивні організаційні зрушення за період пандемії:

Невелика кількість організацій вказали, що під час пандемії COVID-19 відбулися позитивні зрушення, пов'язані з розвитком нових партнерських відносин та співпраці з організаціями, а також корисними результатами онлайн-роботи (зниження фізичних бар'єрів для спілкування, збільшення можливостей для контакту з користувачами послуг і робочими партнерами тощо). Однак що стосується людей із сенсорними або інтелектуальними порушеннями, онлайн-робота призвела до додаткових труднощів та необхідності термінової адаптації.

Необхідні, але не прийняті владою, рішення для зменшення негативного впливу пандемії COVID-19 на осіб з інвалідністю:

Діяльність центральної та місцевої влади з прийняття відповідних рішень під час пандемії COVID-19 була піддана критиці з боку організацій. Зокрема йдеться про:

- а) Неможливість забезпечити належну доступність та наявність у необхідних обсягах соціальних послуг для осіб з інвалідністю, зокрема відсутність або недостатнє забезпечення пакетами гуманітарної допомоги (їжа, предмети першої необхідності тощо), послугами з догляду, працевлаштуванням, освітніми та транспортними послугами.

- b) Неможливість забезпечити належний доступ осіб з інвалідністю до медичних послуг. Ситуація ускладнювалася відсутністю безкоштовного медичного обслуговування, а потреба оплачувати лікування (через обов'язкові «благодійні» внески або хабарі) стала звичним явищем.
- c) Неможливість забезпечити належний доступ до інформації про пандемію COVID-19 для осіб з інвалідністю, особливо з сенсорними та інтелектуальними порушеннями.
- d) Неможливість надати адекватну фінансову підтримку найбільш вразливим особам і громадським організаціям.
- e) Недостатність комунікації та консультацій з особами з інвалідністю та їхніми організаціями стосовно формування та реалізації державної політики з питань, які їх стосуються, а також щодо практики виконання відповідних рішень.

Необхідна підтримка з боку органів влади, донорів та партнерів:

Найбільш гострим занепокоєнням опитаних організацій була відсутність фінансової підтримки як з боку донорів, так і з боку Уряду. Тривогу викликала й стагнація організацій та низький рівень залучення зовнішніх донорів і внутрішніх членів. Організації також були занепокоєні вигоранням персоналу, відсутністю державного нагляду за впровадженням ключових реформ щодо децентралізації медичних послуг.

Резюме рекомендацій

Результати цього дослідження були представлені експертам з інвалідності та активістам, яких запросили прокоментувати та сформулювати рекомендації. Нижче наведено короткий виклад 11 рекомендацій, сформульованих як результат цього процесу. Повна версія цих рекомендацій представлена у повному звіті, що публікується окремим документом.

Дослідження, представлене в цьому документі, демонструє, як політична та економічна реакція на пандемію COVID-19 збільшила і посилила нерівність, що перетинається, за ознакою статі, віку, соціально-економічного статусу та місцезнаходження людей з

інвалідністю в Україні. Вкрай важливо, щоб органи державної влади в Україні на всіх рівнях управління визнавали та підтримували організації людей з інвалідністю (ОЛІ) як ключових суб'єктів у забезпеченні та захисті прав осіб, про яких вони дбають.

1. ОЛІ повинні бути визнані ключовими зацікавленими сторонами у плануванні та забезпеченні безперервності основних послуг життєзабезпечення в разі будь-яких майбутніх надзвичайних ситуацій у галузі охорони здоров'я або інших надзвичайних ситуацій. Уряд та Верховна Рада України мають забезпечити визнання їхніх унікальних функцій та ролей на законодавчому рівні. Уряду України треба встановити чіткі критерії реєстрації ОЛІ та вести актуальний реєстр усіх ОЛІ в Україні. Усі органи виконавчої влади повинні систематично та відкрито підходити, консультуватися та залучати, змістовно та своєчасно, ОЛІ на всіх рівнях управління в Україні.
2. Уряду України необхідно продовжити підтримку організаційної діяльності ОЛІ. Деякі невідкладні заходи можуть включати:
 - (а) надання ОЛІ можливості орендувати державне або комунальне майно без проведення аукціону;
 - (б) надання ОЛІ можливості отримувати субсидії під час оренди державного або комунального майна;
 - (в) Надання субсидій на оплату електроенергії, води/каналізації та інших комунальних платежів для зареєстрованих ОЛІ.
3. Уряд України має надати цільове фінансування для підтримки поточної організаційної діяльності ОЛІ. У своїй підтримці міжнародні донори повинні надавати перевагу «організаціям людей з інвалідністю», а не організаціям «для» людей з інвалідністю, і повинні виділяти кошти для покриття організаційних витрат на додаток до підтримки короткострокових заходів або проектів.
4. Уряду України в тісній співпраці з ОЛІ необхідно розробити протокол швидкого реагування для створення механізму швидкого перекладу, інтерпретації та розповсюдження інформації, критичної за часом, у разі виникнення будь-яких

- майбутніх надзвичайних ситуацій у галузі охорони здоров'я
5. Усі органи державної влади в Україні повинні забезпечити повну доступність усіх електронних ресурсів, включно з інтерфейсами веб-сайтів, які призначені для сприяння процесу місцевої демократії або «відкритого уряду».
 6. Уряду України потрібно виділити цільове фінансування та підтримку підприємствам, створеним ОЛІ, включно з податковими пільгами та пріоритетними державними закупівлями/держзамовленням.
 7. Уряд України має працювати з органами державної влади на всіх рівнях управління з метою забезпечення достатнього фінансування для надання соціальних послуг (належної якості та кількості) людям з інвалідністю. ОЛІ повинні активно залучатися до процесу постійного моніторингу якості надання соціальних послуг. Уряду в тісній співпраці з ОЛІ необхідно розробити протокол швидкого реагування для забезпечення безперервності надання соціальних послуг у разі будь-яких майбутніх надзвичайних ситуацій у галузі охорони здоров'я або інших надзвичайних ситуацій.
 8. Уряду України треба надати додаткові можливості для розвитку компетенцій, знань та навичок ОЛІ (та їхніх представників) щодо правозахисного підходу до інвалідності.
 9. Уряд України має забезпечити підтримку ОЛІ в їх зусиллях щодо подолання «цифрової нерівності», включно з доступом до відповідних пристроїв та інтернет-з'єднання, а також цифрову грамотність.
 10. Уряду України потрібно вимагати від усіх органів державної влади розробити (у співпраці з ОЛІ) специфічні механізми залучення ОЛІ до процесів прийняття рішень, реалізації та оцінки, а також належним чином враховувати та надавати пріоритетне значення думкам та поглядам ОЛІ під час вирішення питань, безпосередньо пов'язаних з людьми з інвалідністю.

11. Уряду України необхідно розглянути питання щодо вжиття низки конкретних заходів для заохочення громадянської участі, залучення та підвищення поінформованості місцевих громад із метою забезпечення підтримки та партнерства між ОЛІ та волонтерами, донорами та іншими зацікавленими сторонами.

